

Veszprémi Egyetem
Georgikon Mezőgazdaságtudományi Kar
Keszthely
Növényvédelmi Intézet

XV. Keszthelyi Növényvédelmi Fórum 2005.

kiadványa

Keszthely, 2005. január 26-28.

KATAKLIZMÁK RÉSZTVEVŐI VAGYUNK?!

KÖVICS GYÖRGY

Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum, Mezőgazdaságtudományi Kar,
Növényvédelmi Tanszék

Optimizmusunkat egyáltalán nem erősítik olyan prognózisok, mint a Pentagon éghajlatváltozásra vonatkozó 2004. évi előrejelzései, melyek 2010-re apokaliptikus változások tudományosan megalapozott vízióját vetítik előre. A globális felmelegedés a káros gáz-emisszió sürgető megállítását (Kiotói Egyezmény) teszi halaszthatatlanná, de George W. Bush az Amerikai Egyesült Államok régi-új elnöke ennek betartását negligálja, pedig a legnagyobb CO₂ mennyiséget az USA (35%) bocsátja a környezetbe. Jó hír viszont, hogy Putyin orosz elnök az egyezményt 2004 novemberében aláírta. Az ökológiai károsítások – a fékező lokomotív tehetetlenségével hosszú fékúton továbbrobogva – katasztrófális következményekkel járnak, a „vészfékezés” nem halasztható tovább!

A hazai 6%-os kibocsátás-csökkentést „könnyű volt teljesíteni”, minthogy a hazai ipar összeomlása az elmúlt másfél évtizedben következett be. Nem tekinthető megnyugtatónak, etikusnak pedig egyáltalán nem nevezhető azonban a kvótákkal való kereskedelem.

A globális felmelegedés (a szélsőségek gyakoribbá válása) és a vele járó ökológiai változások első figyelmeztető jelei már jó húsz éve feltűntek, 1996-ban azonban az IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change, Kormányközi Éghajlat-változási Tanács) leszögezte a tény: az utóbbi 50 évben a Föld átlaghőmérséklete 0,6 Celsius fokkal emelkedett, s a kontrollálatlan emberi tevékenység következménye 1,5-5,5 Celsius-fokos emelkedést érhet el a következő 100 évben. A tanulmány elemezte az egyes földrészek várható változásait, a sivatagok térnyerését, az óceánok-tengerek vízszintemelkedését. A Golf-áramlat leállítását a sarki gleccserekből származó olvadó víz és az esőzések fogják előidézni, az áramlat felhígul, vagyis sótartalma lecsökken, és az áramlat leáll. Önmagát gerjesztő folyamat indukálódik a sarki tengeri jég olvadásával, amely a napsugárzás 80-90%-át visszaveri, míg a tengervíz csupán 10-20%-át, így a jég tovább olvad. Az előző – 15 ezer évvel korábbi – jégkorszakban is a Föld átlaghőmérséklete csupán 3-5 Celsius-fokkal volt hidegebb a mainál! A közelmúltbeli kataklizmák: a szökőár vagy az Új-Zéland közelében feltűnt sarki jéghegyek ráirányít(hat)ják a világ figyelmét az emberiség kiszolgáltatottságára. De valóban így van ez? Vagy csak hinni szeretnénk a felelős gondolkodás prioritásában?

Ha Európát szemléljük a globális változások szempontjából, Délen érzékletes elsivatagosodás, bizonyos tengerparti területek víz alá kerülése, Észak és Nyugat-Európában lehűlés várható, de ne feledjük: stratégiai jelentőségű mezőgazdasági szerepünk a Kárpát-medencében nemcsak megmarad, de még tovább nő, hiszen talán csak ezen régió őrizheti meg Európában az ideális ökológiai adottságait a hatalmas klimatikus változások közepette.

A hazánkban megjelent új károsítók *részben* az „érezhetővé váló” ökológiai változások jelzésekként értékelhetők: pl. a meleg- és szárazságedvelő *Macrophomina phaseolina* (a napraforgó, kukorica, burgonya, paprika, bab stb. növények hamuszürke hervadása, a *Corynespora cassicola* megjelenése szójában, illetve kabakosokon), az állati kártevők között a gyapottok-bagolylepke (*Helicoverpa armigera* csemegekukorica, paprika, stb. növényeken), vagy egyes gyomnövények (pl. selyemmályva */Abutilon theophrasti/*, szerbtövis */Xanthium/* fajok) mind szélesebb körű terjedése, míg *részben* növényhigiénés, karantén okokkal, és/vagy járványtani tényezőkkel magyarázhatók, és járulnak hozzá az új növényegészségügyi problémák felmerüléséhez (pl. a tüzelhalás baktériumának */Erwinia amylovora/*, a burgonya barna rothadásának */Ralstonia solanacearum/*, a burgonyavész */Phytophthora infestans/* A2 törzsének megjelenése, a kukoricabogár */Diabrotica virgifera virgifera/* vagy az allergén parlagfű */Ambrosia artemisiifolia/* terjedése).